

Važnost jezika u očuvanju kulturne baštine zavičaja

Mališa, Monika

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:221653>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-09**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MONIKA MALIŠA

**VAŽNOST JEZIKA U OČUVANJU KULTURNE
BAŠTINE ZAVIČAJA**

Završni rad

Pula, 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MONIKA MALIŠA

**VAŽNOST JEZIKA U OČUVANJU KULTURNE
BAŠTINE ZAVIČAJA**

Završni rad

JMBAG: 03030671730, redoviti student

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij predškolski odgoj

Predmet: Talijanski jezik III

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Romanistika

Mentor: doc.dr.sc. Lorena Lazarić

Pula, srpanj 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Monika Mališa, kandidat za stručnog prvostupnika predškolskog odgoja ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, Monika Mališa, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Važnost jezika u očuvanju kulturne baštine zavičaja koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. KULTURNA BAŠTINA	2
2.1. Materijalna i nematerijalna kulturna baština	3
2.1.1. Nematerijalna kulturna baština Istre	3
3. JEZIK I DIJETE.....	5
3.1. Uloga komunikacije u razvoju djeteta.....	5
3.2. Komunikacija u dječjem vrtiću	6
4. INTERKULTURALIZAM.....	9
4.1. Interkulturalnost u odgoju i obrazovanju.....	10
4.2. Prava nacionalnih manjina	11
4.2.1. Talijanska nacionalna manjina.....	12
5. KULTURNA BAŠTINA ZAVIČAJA U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI	13
5.1. Nacionalni kurikulum za predškolski odgoj.....	14
5.2. Projekti u dječjim vrtićima Istarske županije	15
6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	17
6.1. Ispitanici	17
6.2. Cilj i zadaci istraživanja	17
6.3. Mjerni instrument i postupak istraživanja	17
6.4. Rezultati	18
7. ZAKLJUČAK.....	33
8. LITERATURA	34
9. PRILOZI	36
10. POPIS GRAFIKONA	40
SAŽETAK.....	41
SUMMARY.....	42
RIASSUNTO	43

1. UVOD

Mjesto gdje dijete odrasta, kultura i zajednica kojom je okružen imaju veliku ulogu u utjecaju na život, ponašanje i razvoj identiteta djeteta. Kultura i komunikacija koja se stvara u vrtiću uvjet su za razumijevanje i shvaćanje drugih kultura. Pojedinaac koji je kulturno osviješten stvara kulturno osviještenu zajednicu.

Cilj poticanja kulturne baštine i interkulturalnosti u odgoju i obrazovanju rezultira svrhom da oblikujemo kvalitetnu zajednicu, kritično mišljenje, naviku suživota i poticanje promjena u društvu. Zbog toga, bogatstvo, posebnosti i jedinstvenost kulturne, povijesne i prirodne baštine, Republika Hrvatska treba primijeniti kao temelj u odgoju i obrazovanju na svim razinama. Također ne smijemo isključiti jezik kao temelj identiteta svakog naroda. Hrvatski jezik specifičan je zbog mnogo narječja i dijalekata koji se koriste širom Republike Hrvatske.

U ovom radu govori se o kulturnoj baštini kao temeljnom značaju za cijeli svijet i njezinom očuvanju i prenošenju na slijedeće generacije. Nadalje, govori se o komunikaciji u predškolskoj ustanovi i njezinom značenju za dijete i odgojitelje, o interkulturalnosti i kako se ona provodi u zajednici i dječjim vrtićima te kako Istra kao dvojezična županija njeguje interkulturalnost i kulturnu baštinu zavičaja.

U svrhu ovog rada provedeno je istraživanje na području Istarske županije u kojem su ispitane odgajateljice i odgojitelji različitog radnog iskustva iznijeli svoje mišljenje o učestalosti korištenja standardnog jezika i dijalekta u predškolskim ustanovama te o poštivanju i promicanju dvojezičnosti kod djece koja se deklariraju kao pripadnici nacionalne manjine.

2. KULTURNA BAŠTINA

Za kulturnu baštinu ne postoji jedinstvena definicija kojom se može definirati taj pojam. Šošić (2014:859) tvrdi da „širina pojma kulturne baštine zapravo omogućava potrebnu prilagodbu specifičnostima zaštite pojedinih vidova kulturne baštine.“ Možemo reći kako je kulturna baština dobro koje smo naslijedili od ranijih generacija, što nas obvezuje da materijalna i nematerijalna dobra kulturne baštine koja smo naslijedili moramo zaštititi i očuvati za buduće generacije, a ne gledati samo dobrobit i korist sadašnjeg naraštaja. Šošić (2014) također ističe da je kulturna baština ključan element identiteta manjih (manjinskih, vjerskih ili ljudskih) i većih društvenih zajednica, ali i da značajno utječe na identitet svakog pojedinca u društvu. Iz toga možemo zaključiti kako kulturna baština nema značenje samo unutar granica pojedine države već ima značenje za cijelo čovječanstvo. Šošić (2014) ističe dvije skupine vrijednosti koje kulturna baština, obzirom na osobine, pruža pojedinom čovjeku i društvu: povijesnu, umjetničku, urbanističku vrijednost, vrijednost izvornosti, rijetkosti, starosti i cjelovitosti s jedne strane, i zdravstvenu, kulturnu, gospodarsku i najvažnije odgojno-obrazovnu vrijednost, s druge strane. Poznato je da svako kulturno dobro može u sebi imati više od jedne vrijednosti, ali koje od vrijednosti će se razviti za koje kulturno dobro najviše ovisi od onomu tko procjenjuje i analizira to kulturno dobro.

Kako je kulturna baština značajna za cijelo čovječanstvo svaka država ima opću dužnost zaštititi, surađivati i očuvati takvu baštinu u interesu i dobrobiti svojih državljana i cijelog čovječanstva. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske definira kulturnu baštinu „kao materijalno i nematerijalno zajedničko bogatstvo čovječanstva u svojoj raznolikosti i posebnosti, a njena je zaštita jedan od važnih čimbenika za prepoznavanje, definiranje i afirmaciju kulturnog identiteta“. Ministarstvo kulture RH uvodi mjere zaštite kulturne baštine, identificira, dokumentira, istražuje, štiti i promiče njene vrijednosti te na taj način osigurava postojanje kulturnih vrijednosti kao temelja za daljnji razvoj Republike Hrvatske, poticanje ekonomije, gospodarstva i kvalitetnijeg života u skladu s Europskom Unijom.

2.1. Materijalna i nematerijalna kulturna baština

Kulturnu baštinu čine materijalna i nematerijalna kulturna dobra. Materijalna kulturna baština su sva dobra koja možemo „opipati“ ili vidjeti na neki način, stoga, u Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobra¹ stoji kako se materijalna kulturna dobra dijele na pokretna i nepokretna. Nepokretno kulturno dobro može biti: grad, selo, građevina, spomenik, arheološko nalazište, krajolik, park, vrt itd., dok pokretno kulturno dobro može biti: zbirka predmeta, arhivska građa, zapis, pismo, dokument, film, knjiga, vrijednosni papiri, odjeća, oružje itd.

Na službenim stranicama Ministarstva kulture Republike Hrvatske² navodi se da „nematerijalna kulturna baština predstavlja običaje, vjerovanja, znanja, vještine, pojave duhovnog stvaralaštva koji se prenose predajom“. Osobito se očituje kroz:

- jezik, dijalekt, govor, toponimiku i usmenu književnost svih vrsta;
- folklorno stvaralaštvo u području glazbe, plesa, predaje, igara i običaja;
- tradicijska umijeća i obrte.

Za nematerijalnu kulturnu baštinu možemo koristiti i izraz „živa tradicija“, jer je orijentirana na ljude i zajednice, a manje na vrste i pojave. S nematerijalnim kulturnim dobrima se susrećemo svaki dan i nalaze se svugdje oko nas, ali još uvijek se ne cijene i ne prepoznaje se dovoljno njihova vrijednost. Njih prepoznamo kao dio nacionalnog identiteta pa je jako važno djecu što bolje upoznati s nematerijalnom kulturnom baštinom i učiti ih kako je očuvati.

2.1.1. Nematerijalna kulturna baština Istre

Istra je multikulturalno područje koje je zbog duge povijesti mnogih migracija stanovništva i kulturne transformacije iznimno bogato nematerijalnom kulturnom baštinom. Istra se može pohvaliti raznovrsnim dijalektima, folklornim društvima, dvoglasnim pjevanjem, pjesmama, legendama i drugim dobrima koje spadaju u nematerijalnu kulturnu baštinu. Treba naglasiti kako je nematerijalnu kulturnu baštinu

¹ Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobra. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/340/Zakon-o-za%C5%A1titi-i-o%C4%8Duvanju-kulturnih-dobara> [Pristupljeno: 27.5.2020.]

² Službena stranica Ministarstva kulture Republike Hrvatske. Dostupno na: <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=4642> [Pristupljeno 27.5.2020.]

najteže sačuvati, jer je živu tradiciju i znanje teže zaštititi nego građevine, dijelove grada, spomenike, pisma, dokumente i slično. Ipak, možemo zaključiti kako je baština temelj bogatog kulturnog identiteta, stoga se trebamo truditi da se očuva i prenosi na buduće generacije. Ne postoji sustavni program sakupljanja, prezentiranja i istraživanja nematerijalne kulturne baštine pa to bogatstvo nije dovoljno dobro očuvano i dokumentirano. Istra kao samostalna županija trebala bi istraživati i analizirati baštinu koja je u Republici Hrvatskoj registrirana kao kulturno dobro, a namjerava se predložiti u UNESCO-ov registar nematerijalne kulturne baštine.

3. JEZIK I DIJETE

Kada govorimo o nacionalnom ili nekom drugom identitetu uvijek se dotaknemo i jezika. Stoga možemo reći kako je jezik osnovna značajka identiteta. Jezik je, prema Pavličević-Franić (2005:14) „apstraktan sustav znakova i pravila po kojima se ti znakovi kombiniraju u svrhu sporazumijevanja.“ Jezik postoji zbog obavještanja i prenošenja informacija među ljudima odnosno za potrebe komunikacije. Svaki jezik se sastoji od glasova, riječi i rečenica. Matica hrvatska u svojem članku ističe da je govor praktična provedba jezika, a čovjekov se govor javlja kao glasovi koja na razini riječi ili rečenice zadobivaju smisao.

Svaki narod ima svoja bitna obilježja u koja spadaju jezik, teritorij i kultura. Za hrvatski narod to je hrvatski jezik koji je glavno sredstvo komunikacije između naroda. Prema Težak i Babić (1992) hrvatski jezik nije jedinstven, nego ima uporabnih oblika ili idioma. Idiomi su hrvatski standardni jezik i nestandardni sustavi. Hrvatski standardni jezik ima svoja pravila i primjenjuje su na svim mjestima, situacijama i službama koje imaju službeno ili javno obilježje (npr. državne institucije, sudstvo, mediji, javne službe itd.) Nestandardni sustavi su: narječja, dijalekti i mjesni govori.

U hrvatskom jeziku imamo tri narječja (štokavsko, kajkavsko i čakavsko), a svako se narječje sastoji od više dijalekata. Pavličević-Franić (2005) ističe da nazivi za narječja proizlaze iz upitno-odnosnih zamjenica „što“, „kaj“ i „ča“ te svako narječje ima specifična jezična obilježja, karakteristična za pojedini geografski prostor, koje čine dijalekti i mjesni govori.

3.1. Uloga komunikacije u razvoju djeteta

Ljubešić i Ceganac (2012) tvrde da je dijete od rođenja prosocijalno biće i usredotočeno je prema socijalnim signalima odnosno djeca su od rođenja fokusirana na druge ljude, u interakciji su s njima kroz dodire, promatranje lica i slušanje glasa. To se smatra temeljem razvoja komunikacije i socijalizacije.

Reardon (u Ljubešić i Cepanec, 2012:36) definira komunikaciju kao „sredstvo pomoću kojega dvije ili više osoba razmjenjuju informacije i međusobno utječu na svoja mišljenja i ponašanja“. Ljubešić i Cepanec (2012) navode još nekoliko definicija komunikacije iz kojih se može razlučiti kako je glavno obilježje komunikacije to što osobe razmjenjuju informacije koje mijenjaju njihove stavove i ponašanje i da komunikacijom osobe utječu jedna na drugu na mentalnoj razini.

Rana komunikacija je, tvrde Ljubešić i Cepanec (2012), razdoblje u djetetovu životu u kojem ono razvija sposobnosti koje omogućavaju proces komunikacije odnosno primanje i slanje informacija. U prvih šest godina djetetova života odvija se rana komunikacija. Ljubešić i Cepanec (2012:36) ističu da „ona obuhvaća predjezično razdoblje od nula do dvije godine i razdoblje rane jezične komunikacije od druge do šeste godine.“ Predjezičnim razdobljem smatra se vrijeme kada dijete, ako je gladno ili želi nešto, u većini slučajeva plače te na taj način „govori“ tj. iznosi okolini osobne potrebe. U razdoblju rane jezične komunikacije bilo bi dobro da dijete bude u poznatoj okolini i situacijama, jer će tako lakše uputiti poruku i obavijest, ali od velike je važnosti i da dijete komunicira s osobama koje poznaje (roditelj ili odgojitelj), jer će na taj način lakše prenijeti poruku i biti sigurniji u komuniciranju. Važno je naglasiti kako je rana komunikacija izuzetno važna za sve segmente djetetova razvoja, ali i kasniji razvitak njega kao odrasle osobe.

3.2. Komunikacija u dječjem vrtiću

Komunikacija u dječjem vrtiću odvija se na više razina zbog toga što u sustavu odgoja i obrazovanja ima više sudionika. Neke od razina jezične komunikacije koja se odvija u dječjem vrtiću, navodi Bežen (2015), jesu:

- Jezična komunikacija djece međusobno

Djeca u vrtić donose materinji govor, a u većini slučajeva je to mjesni govor koji djeca najprije usvajaju, stoga većinu vremena njime komuniciraju i s drugom djecom. Kako djeca sve više vremena provode u odgojno-obrazovnoj ustanovi tako počinju postepeno usvajati standardni jezik, pa se događa da djeca svoj mjesni govor isprepliću sa standardnim jezikom. Miješanje standardnog jezika i mjesnog govora

provlači se kroz cijelo vrtićko obrazovanje, pa tek kad krenu u osnovnu školu djeca počinju spoznavati u kojim situacijama koristiti standardni jezik, a kada materinji govor.

- Jezična komunikacija djece i odgojitelja

Odgojitelji i djeca komuniciraju svakodnevno tijekom igre, aktivnosti i u neobaveznom govoru. Osnovni zahtjev načela zavičajnosti je da djecu ne treba sustavno odvikavati od materinjeg ili mjesnog govora niti ih ustrajno učiti standardni jezik, nego ih treba poticati da paralelno s uporabnom mjesnog govora usvajaju i standardni. Pavličević-Franić (2005) naglašava da postoji nekoliko čimbenika i načina na kojima se odgojitelji trebaju jezično izražavati svakodnevno u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Odgojitelji trebaju poznavati jezične norme, izražavati se riječima i načinom koji je u skladu sa situacijom u kojoj se nalaze, sugovornicima i raspoloženjem. Djeca najbolje uče kroz igru te je to jedan od najvažnijih oblika učenja govora. U skladu s time, zadaća odgojitelja je promatrati djetetovu komunikaciju i ponašanje tijekom igre te time procjenjivati jezično-govorni razvoj djeteta. Smatra se da bi odgojitelj u odgojno-obrazovnoj ustanovi trebao obraćati veliku pažnju na jezično izražavanje, jer, kako navodi Pavličević-Franić (2005), kroz pravilno izražavanje odgojitelj daje djeci mogućnost da se stvaralački izražavaju i razvijaju jezični izričaj te da se kvalitetno educiraju za komunikaciju i sporazumijevanje sa svakodnevnom okolinom.

- Jezična komunikacija odgojitelja i roditelja

U centru jezične komunikacije između odgojitelja i roditelja trebalo bi biti dijete. Zbog boljeg shvaćanja i poboljšanja razvoja djeteta bitno je da se obje strane poštuju i uvažavaju. Komunikacija je ključno sredstvo u suradnji s roditeljima, bilo da se radi o pisanoj ili jezičnoj komunikaciji. U službenom komuniciranju trebao bi se koristiti hrvatski standardni jezik, iako vrijedi poznavati i mjesni govor. Ne može se znati koliki bi trebao bit omjer između korištenja standardnog hrvatskog jezika i lokalnog govora, jer se ponekad djetetu, ali i njegovim roditeljima, lakše približiti i efikasno komunicirati na mjesnom govoru, kaže Bežen (2015).

- Jezična komunikacije odgojitelja međusobno i s članovima stručnog tima

U ovu vrstu komunikacije spadaju razne sjednice, stručno usavršavanje, dogovori, sastanci itd. Nužna je dobra i kvalitetna komunikacija između odgojno-obrazovnih radnika kako bi se što efikasnije razmjenjivale informacije koje su bitne za radni proces te da bi se što bolje utjecalo na razvoj i obrazovanje djece. S obzirom da je komunikacija između odgojitelja i članova stručnog tima službena, trebala bi se odvijati na standardnom jeziku.

- Jezična komunikacija dječjeg vrtića i okoline

U okolinu dječjeg vrtića spadaju upravna i lokalna tijela, kulturne i vjerske, ustanove, tvrtke i udruge u bližem ili daljnjem okruženju. Suradnja između tih dviju strana važna je i potrebna jer utječu jedni na druge i pridonose dobrobiti kako za djecu tako i za društvenu okolinu. Dobra ili loša komunikacija dječjeg vrtića prema okolini značajno utječe na suradnju i organizacijsku učinkovitost. Komunikacija predškolskih ustanova i okoline trebala bi se isključivo odvijati na standardnom jeziku, jer su dio javnosti i kulture.

4. INTERKULTURALIZAM

Da bi se uopće moglo raspravljati o interkulturalizmu na nekom području trebaju postojati multikulturalna društva. U definiciji multikulturalnog društva stoji da je to „društvo koje je postalo kulturalno raznoliko kroz migracije ljudi rođenih i odgojenih u drugim kulturama koji su donijeli elemente svoje naslijeđene kulture u novo društvo gdje su se nastanili“. (Mrnjaus, Rončević i Ivošević, 2013:18).

Interkulturalnost se, kako tvrde Mrnjaus, Rončević i Ivošević (2013), odnosi na mogućnost da se spozna kulturalno drugačije, a to se iskustvo koristi kako bi se ukazalo na pitanja koja se obično uzimaju zdravo za gotovo unutar vlastite kulture i okoline. Interkulturalizam pridonosi većoj empatičnosti prema ljudima iz drugih kultura i pomaže povećanju svijesti o interkulturalnosti, odnosno postojanju drugačijeg od našeg, s ciljem unaprjeđenja vlastitog svakodnevnog ponašanja i razmišljanja te postizanja boljeg samopoštovanja i samorazumijevanja. Društvo koje je interkulturalno omogućuje ljudima da objasne i tumače drugačije perspektive.

Mrnjaus, Rončević i Ivošević (2013:18) smatraju kako je „interkulturalnost postojanje i ravnopravna interakcija različitih kultura i mogućnost generiranja dijeljenih kulturalnih izričaja kroz dijalog i međusobno poštovanje, ona podrazumijeva međukulturalnu interakciju i dijalog na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.“ Nova znanja o interkulturalnosti moramo povezivati s vlastitim razmišljanjima i vrijednostima, pokušavati shvatiti tuđe vrijednosti, načine života i vjerovanja. Da bismo u tome uspjeli, nastavljaju Mrnjaus, Rončević i Ivošević (2013), treba shvatiti koncept tolerancije, poštovanja i interkulturalnog dijaloga. Tolerancija u ovom kontekstu znači potreba da ljudi različitih kultura razvijaju sposobnost da prihvate činjenicu kako drugi vjeruju i žive drugačije unutar određenog društva. Koncept poštovanja nalaže da pojedinac ljude različitih kultura prihvaća kao pozitivne vrijednosti u društvu, a ne da samo tolerira njihovu različitost. Tolerancija i poštovanje su preduvjet za interkulturalni dijalog koji se odnosi na otvorenu i uvažavanu razmjenu stavova i razmišljanja između ljudi različitih kulturnih, vjerskih ili jezičnih svjetonazora. Takav dijalog se zasniva na poštivanju

različitosti, razumijevanju i otvorenosti i njime se kroz susrete s različitim kulturama razvija individualni identitet.

Postoji nekoliko prepreka učinkovitoj interkulturalnoj interakciji, a to su stereotipi, predrasude i diskriminacija koji se nekada pojavljuju u okolini oko nas. Stereotipi i predrasude mogu biti i pozitivne i negativne, dok se diskriminacija označava kao nejednako ponašanje prema ljudima koji pripadaju određenim grupama. Može se dogoditi da negativne predrasude i stereotipe nesvjesno upijamo jer, navode Mrnjaus, Rončević i Ivošević (2013), na stavove o ljudima iz drugih kultura utječe nekoliko faktora:

- stav obitelji u kojoj dijete odrasta - ako dijete odrasta u sredini u kojoj postoje određene predrasude ili stereotipi o ljudima različite kulture vrlo je vjerojatno će i on zauzeti takav stav. Ponekad se ti stavovi mogu mijenjati s dolaskom djece u adolescenciju ili stariju dob.
- sadržaj školskog kurikulumu tj. na koji način kurikulum pokriva pitanja vezana uz diskriminaciju i predrasude te koliko se vrtić ili škola bavi tim pitanjima.
- mediji - faktor koji možda i najviše utječe na stavove o predrasudama i stereotipima. Način na koji mediji (televizija, filmovi...) predstavljaju kulturalne grupe uvelike utječe na stavove ljudi o interkulturalizmu.
- osobni kontakt pojedinca s ljudima iz različitih kultura. Osobnim kontaktom može se razviti pozitivan stav prema drugoj grupi općenito, a ne samo prema pojedincu s kojim je postojala interakcija.

4.1. Interkulturalnost u odgoju i obrazovanju

Da bismo postigli razvijanje odnosa između grupa različitih kultura trebali bismo najprije djecu odgajati i obrazovati te razviti kod njih kompetencije koje će ih osposobiti za život u interkulturalnom okruženju. Odgoj i obrazovanje za interkulturalnost trebao bi se temeljiti na razvoju globalne svijesti, mnogostruke perspektive i na razvoju odgovornosti pojedinca za globalne promijene. „Takav odgoj i obrazovanje predstavlja cjeloživotni proces usvajanja znanja, vještina, vrijednosti i perspektiva koje su nužne za promicanje dostojanstva osobe i društva“ (Mrnjaus, Rončević i Ivošević, 2013:129). Opći cilj

odgoja i obrazovanja za interkulturalnost mora biti poticanje i jačanje temelja međusobnih odnosa između različitih kultura.

Kako tvrdi Gomes (u Mrnjaus, Rončević i Ivošević, 2013), odgoj i obrazovanje za interkulturalnost djeluje na dva načina: kao prvo, pomaže djeci i mladim ljudima da postanu sposobni prepoznati nejednakost, nepravdu, rasizam, stereotipe i predrasude, a kao drugo, daje im znanje koje će im pomoći da pokušaju promijeniti navedene koncepte kada se s njima budu susreli u društvu.

Da bi poboljšali svoju kvalitetu u radu odgojno-obrazovni radnici trebali bi analizirati svoju identitet, svoju osobnost, vjerovanja, vrijednosti i stil komunikacije. U svojoj ulozi „medijatora među ljudima, kulturama, znanjima trebali bi biti svjesni vrijednosti i doprinosa različitih kultura na nekom području, jer oni su ti koji u odnosu na druge trebaju postići višu kompetenciju u poznavanju drugih, njihovih posebnosti i jezika.“ (Mrnjaus, Rončević i Ivošević, 2013:142)

4.2. Prava nacionalnih manjina

U Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina Republike Hrvatske (2010) piše da su „nacionalne manjine skupine hrvatskih državljana čiji su pripadnici tradicionalno nastanjeni na teritoriju Republike Hrvatske, a njeni članovi imaju etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja različita od drugih građana i vodi ih želja za očuvanjem tih obilježja.“ Nacionalne manjine koje žive u Hrvatskoj su: Albanci, Austrijanci, Bošnjaci, Bugari, Crnogorci, Česi, Mađari, Makedonci, Romi, Rumunji, Slovenci, Srbi, Talijani i dr. Prava su im propisana Ustavnom, zakonima i statutima. Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina Republike Hrvatske (2010) zabranjuje bilo kakvu diskriminaciju temeljenu na pripadnosti nacionalnoj manjini i daje pravo svakom državljaninu RH da se izjasni kao pripadnik neke nacionalne manjine te da ima jednaka prava i slobodu kao i drugi građani Republike Hrvatske. Pravo je nacionalnih manjina na odgoj i obrazovanje na svom jeziku, počevši od predškolske dobi pa sve do visokog obrazovanja, te služiti se svojim pismom i jezikom u svim prilikama.

4.2.1. Talijanska nacionalna manjina

Zbog svoje specifične povijesti Istra je postala multikulturalna zajednica u kojoj je najizraženija talijanska nacionalna manjina. Talijani u Hrvatskoj većinom se nalaze na području Istre i Rijeke. Svojim su kulturnim naslijeđem, lokalnim i istromletačkim govorima pridonijeli stvaranju multietničkog identiteta Istre.

U propisima na nacionalnoj razini razrađena su prava i odredbe o nacionalnim manjinama koje treba poštivati i na lokalnoj i na regionalnoj razini. Kultura talijanske nacionalne manjine u Istri ostvaruje se kroz udruge i zajednice nacionalnih manjina, dnevni list, talijansku knjižnicu, kazalište, znanstvene institucije, ples, pjesmu i dr. Kako talijansku, tako i sve druge nacionalne manjine treba uključiti u aktivnosti zajednice zato što time doprinosimo kvalitetnijem i raznovrsnijem društvenom okruženju.

U gradovima i općinama Istarske županije u kojima je prema popisu stanovništva zabilježen veći broj pripadnika talijanske nacionalne manjine postoje odgojno-obrazovne ustanove na talijanskom nastavnom jeziku. Na području županije određeni broj vrtića u potpunosti ili djelomično održava programe na talijanskom jeziku. Također postoji šest osnovnih i tri srednje škole koje u potpunosti održavaju nastavu na talijanskom jeziku, dok dvije osnovne škole nastavu održavaju dvojezično, na hrvatskom i talijanskom jeziku. Prema Strategiji obrazovanja Istarske županije (2016:43), „Istarska županija, poštujući autohtonu talijansku nacionalnu zajednicu na njezinom teritoriju, se obavezuje moralno i pravno, pomoću odluka, zaključka, pravilnika i drugih propisa, te financijski zaštititi, podržati, održavati i razvijati odgojno-obrazovnu vertikalnu na talijanskom nastavnom jeziku.“

Možemo zaključiti kako je u Istri talijanska nacionalna manjina doživljena kao „domaća“ ili autohtona zbog bogate povijesti koju Istra dijeli s Talijanima te većinom je u potpunosti prihvaćena. Na području Istre može se uočiti otvorenost za suživot i interkulturalnost s različitim kulturama, ali stanovnici Istre očekuju da se i nacionalne manjine koje se doseljavaju osobito u novije vrijeme donekle prilagode i poštuju istarsku kulturu i tradiciju.

5. KULTURNA BAŠTINA ZAVIČAJA U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI

Kulturna baština je odraz životne zajednice. Nastala je kao posljedica povijesnih čimbenika i zbivanja na nekom području te je, da bi se očuvao zavičajni identitet, nužno primijeniti održivi razvoj u odgoju i obrazovanju djece od njihove najranije dobi. Na taj način djeca razvijaju stabilnost, ljubav i svijest o važnosti kulturne baštine nekog područja te tako je uspješno prenositi iz generacije na generaciju. Važno je da se održivi razvoj neprekidno provodi na svim razinama odgoja i obrazovanja. Tri su sastavnice održivog razvoja: društvo, okoliš i gospodarstvo. Društvena komponenta, piše Kostović-Vranješ (2015), podrazumijeva održavanje zajednice poticanjem interkulturalnosti i očuvanjem kulturne baštine te osiguravanje jednake dostupnosti odgoja i obrazovanja i zdravlja svim članovima društva. „Republika Hrvatska se, kao potpisnica provedbe dokumenta o održivom razvoju Agenda 21, obvezala osigurati provedbu obrazovanja za održivi razvoj u odgojno-obrazovnom sustavu.“ (Kostović-Vranješ, 2015:445)

Kako bi djeca shvatila važnost zaštite kulturnog dobra treba ih učiti kako poštivati svoju kulturnu baštinu i pomoći im u spoznavanju vrijednosti nasljeđa koji su dobili od prošlih generacija. Djecu moramo aktivno uključiti u istraživanje kulturne baštine zavičaja kako bismo poticali njihovu kreativnost, radoznalost, samopoštovanje i stvaranje vlastitog identiteta. Također, promicanjem kulturne baštine razvijamo dječju radoznalost za jezik, ples, glazbu, umjetnost i dr. Istraživanje baštine mora biti prilagođeno djeci. Najprije ih treba poticati da istražuju svoju najbližu okolinu, a tek poslije širu, jer djeca upoznavanjem vlastite i najbliže kulture stvaraju temelj za interkulturalnost i razumijevanje druge, tuđe kulture. S druge strane, treba biti pažljiv i kompetentan za upoznavanje djece s kulturnom baštinom jer, u suprotnom, može doći do odbojnosti prema baštini. Stoga, djeci treba omogućiti da samostalno istražuju i postavljaju pitanja.

Zadatak odgajatelja je, tvrdi Kostović-Vranješ (2015), pronaći način kako osvijestiti i oživotvoriti nacionalnu kulturnu i prirodnu baštinu i integrirati je u odgojno–obrazovni sustav kao kreativnu paradigmu koja će omogućiti aktiviranje i senzibiliziranje djece prema sadržajima nacionalne baštine. Kada se djecu educira o važnosti, njegovanju i

čuvanju kulturne baštine zavičaja, oni postaju čuvari kulturnog blaga i stvaraju nove kulturne vrijednosti koje će ostaviti u naslijeđe. Zbog toga, kulturna baština treba biti dio odgojno-obrazovnih planova od najranije dječje dobi do završetka školovanja odnosno treba se uklopiti u program cjeloživotnog obrazovanja kako bi svaki pojedinac mogao pridonijeti razvoju društva. Postoji mnogo aktivnosti kojima se potiče upoznavanje djece s kulturnom baštinom, a njihov odabir ovisi o vrtiću i odgojiteljima. Djeci se mogu pokazivati tradicijske igre, tradicijska jela, plesovi, glazba, glazbala, može ih se učiti pjesme i priče na dijalektu, legende... Djeci u najduljem sjećanju ostaju posjete osobama izvan vrtića, koje im pričaju priče ili im pokazuju zanimljive predmete i starinske zanate te posjete različitim kulturološkim mjestima.

5.1. Nacionalni kurikulum za predškolski odgoj

Od odgojno-obrazovnih ustanova se očekuje da djeluju u skladu s društvenim i kulturnim vrijednostima. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje je službeni dokument propisan u Republici Hrvatskoj koji sadrži temeljne vrijednosti odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi. „Dokument određuje sve bitne kurikularne sastavnice koje se trebaju odražavati na cjelokupnu organizaciju i provođenje odgojno-obrazovnoga rada u svim vrtićima u Republici Hrvatskoj.“ (MZOS, 2014:3).

Provedba kurikuluma u vrtiću ovisi o prostornom, materijalnom i socijalnom okruženju. Vrtići trebaju poticati upoznavanje i poboljšanje vlastite kulture, jer ona utječe na osjećaje, organizaciju, način razmišljanja odgojitelja i djece. Nacionalni kurikulum za područje ranog i predškolskog odgoja preporuča razvoj temeljnih znanja, vještina i sposobnosti u trima područjima:

- ja (slika o sebi)
- ja i drugi (obitelj, vršnjaci, vrtić i lokalna zajednica)
- svijet oko mene (društveno okruženje, kulturna baština i održivi razvoj)
(Mandarić-Vukušić, 2014:142).

Djecu se želi educirati za aktivno sudjelovanje i suradnju s društvom u kojemu žive kako bi u budućnosti mogli izgraditi bolje i ravnopravnije društvo i na različitosti gledati kao na

bogatstvo koje ih okružuje. Pripadnici nacionalne manjine sami predlažu i odabiru model i program odgoja i obrazovanja u skladu s postojećim zakonima i svojim mogućnostima za realizaciju programa, a svi modeli i posebni programi su dio redovitog odgojno-obrazovnog sustava.

5.2. Projekti u dječjim vrtićima Istarske županije

Razdoblje rane i predškolske dobi presudno je razdoblje za razvoj djetetova identiteta, odnosa prema sebi, drugima i okolini. Svaka je kulturna baština barem jednim djelom vezana za identitet, stoga je vrtić temeljen na ljudskim vrijednostima, interkulturalnosti i očuvanju kulturne baštine.

Odgajatelji u svojem radu često uklape sadržaj kulturne baštine sa svrhom da osvijeste djecu o važnosti očuvanja baštine zavičaja i nacionalnog identiteta općenito. Odgajateljima olakšavaju i djeca jer su sama po sebi znatiželjna i svakodnevno vole otkrivati nove stvari i pojave te tako razvijaju interes za kulturnu baštinu koju će u budućnosti cijiniti, poštivati i prenositi. Predškolske ustanove u Istarskoj županiji veliku važnost posvećuju interkulturalnosti koja se najviše očituje kroz zajedništvo s talijanskom nacionalnom manjinom jer je najdugotrajnije naseljena i najbrojnija te kroz zavičajnu baštinu, gdje se nastoje očuvati dijalekt i tradicija. Stoga, vrtići diljem Istre provode projekte koji imaju za cilj promicanje, upoznavanje i očuvanje kulturne baštine zavičaja.

Jedan od najvećih projekata je Institucionalizacija zavičajne nastave Istarske županije³. Cilj projekta je promicanje i održavanje istarskog zavičajnog identiteta, odnosno uvođenje zavičajne nastave i tradicijske kulture u odgojno-obrazovne ustanove te čuvanje lokalnog bogatstva i specifičnosti. U ovom su projektu bila uključena djeca od najranije dobi odnosno predškolska djeca, pa sve do srednje škole. Aktivnosti u dječjim vrtićima provodile su se na hrvatskom i talijanskom jeziku. Suradivali su s lokalnom zajednicom i institucijama. Projektom su se sakupile različite pjesme, aktivnosti, znanja i istraživanja koje su vrtići i škole provodili tijekom godina i smjestiti ih na jedno mjesto

³ Službena stranica projekta Institucionalizacija zavičajne nastave Istarske županije. Dostupno na: <http://www.za-nas.hr/zavicajna-nastava> [Pristupljeno 9.6.2020.]

kako bi mogli vidjeti rezultate čuvnaja zavičajnog identiteta i baštine. Kroz projekt „Zavičajne nastave“ već pet godina se održava prezentacija radova i aktivnosti pod nazivom „Istra u očima djece – moje mjesto posebno je po...“ koja je provodi u dječjim vrtićima u Istri u 29 odgojnih skupina. Djeca kroz ovaj projekt predstavljaju jedinstvenu priču o prošlosti svoga mjesta, neki više pažnje posvećuju određenim dijelovima kulturno-povijesne i prirodne baštine vlastitog mjesta, a neki ne prezentiraju samo svoje mjesto već im je tema cijela Istra.

6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

6.1. Ispitanici

Istraživanje je provedeno od svibnja do sredine lipnja 2020. godine, a sudjelovalo je 63 odgojitelja⁴ na području Istarske županije.

6.2. Cilj i zadaci istraživanja

Cilj istraživanja je bio ispitati učestalost korištenja standardnog jezika i dijalekta u predškolskim ustanovama, provode li se u dječjim vrtićima projekti koji imaju kao cilj očuvanje jezične baštine Istre, na koji način odgajatelji potiču korištenje zavičajnog govora te potiču li dvojezičnu djecu na korištenje oba jezika tijekom njihovog boravka u vrtiću.

6.3. Mjerni instrument i postupak istraživanja

U svrhu ispitivanja učestalosti korištenja standardnog jezika i dijalekta u predškolskim ustanovama u Istarskoj županiji za provedeno istraživanje korišten je upitnik za odgojitelje i odgojiteljice koji je izrađen za potrebe pisanja ovog završnog rada.

Prvi dio upitnika činila su sociodemografska pitanja. U tom se dijelu upitnika odgojitelje ispituju spol, grad ili općina iz koje ispitanik dolazi, godine radnog staža u vrtiću, dobna skupina u kojoj rade, rade li u hrvatskom ili talijanskom vrtiću i koji govor koriste u radu s djecom u odgojno-obrazovnoj ustanovi. U drugom dijelu upitnika ispitanici su morali odgovoriti ima li u njihovoj grupi djece koja se deklariraju pripadnicima neke nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, je li u vrtiću proveden neki projekt koji je kao cilj imao poticanje zavičajnog identiteta djece kroz jezičnu baštinu Istre i njegov kratak opis i na koji način potiču kod djece korištenje zavičajnog govora (dijalekta). U slučaju korištenja zavičajnog govora s djecom ispitanici su trebali opisati i/ili navesti koje pjesmice, zagonetke, priče, legende, igre, plesove ili aktivnosti upoznavanja sa starim zanatima i običajima koriste u radu. U trećem su dijelu ispitanici trebali iznijeti svoj stav koristeći Likertovu skalu (1-uopće se ne slažem, 2-uglavnom se ne slažem, 3-niti se slažem niti

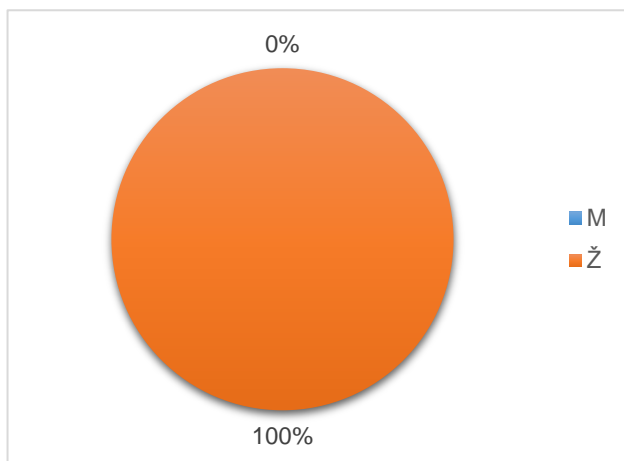
⁴ U radu će se navoditi riječ *odgojitelj* kojom se podrazumijevaju pripadnici muškog i ženskog spola i roda.

se ne slažem, 4-uglavnom se slažem, 5-u potpunosti se slažem) u 11 tvrdnji: poštuju li i potiču li djetetovu dvojezičnost i očuvanje njegove kulture tijekom boravka u vrtiću; smatraju li da se u odgojno-obrazovnim ustanovama dovoljno potiče dvojezičnu djecu da koriste oba jezika: potiču li kod djece koja već koriste dijalekt korištenje istog kroz svakodnevne aktivnosti tijekom boravka djece u vrtiću; potiču li govorno izražavanje na dijalektu kroz različite igre i aktivnosti kod djece koja nemaju naviku korištenja dijalekta; smatraju li da lokalna zajednica kontinuirano sudjeluje u formiranju kulturnog identiteta djeteta kroz razne programe primjerene vrtićkoj dobi; smatraju li da roditelji u dovoljnoj mjeri potiču i razvijaju svijest o istarskoj jezičnoj baštini i kulturi kod svoje djece; usavršavaju li se redovito na području interkulturalnosti i kulturne baštine zavičaja; smatraju li da se djeca lakše izražavaju na zavičajnom govoru nego na standardnom jeziku; smatraju li da su djeca više zainteresirana za aktivnosti kada se koristi zavičajni govor; potiču li kroz aktivnosti i igre primjerene dječjem uzrastu dječji interes i radoznalost za dijalekt; smatraju li da je važno u vrtiću kao odgojno-obrazovnoj ustanovi učiti djecu njegovati i poštivati kulturnu baštinu zavičaja u cilju očuvanja tradicije Istre.

Poveznica upitnika izrađenog u elektroničkom obliku, u programu Google forms, poslana je na službene adrese dječjih vrtića diljem Istarske županije i podijeljena u različite grupe za odgojitelje na društvenim mrežama. U uputama je bilo pojašnjeno da je upitnik anonimn i da će se rezultati istraživanja koristiti za pisanje završnog rada.

6.4. Rezultati

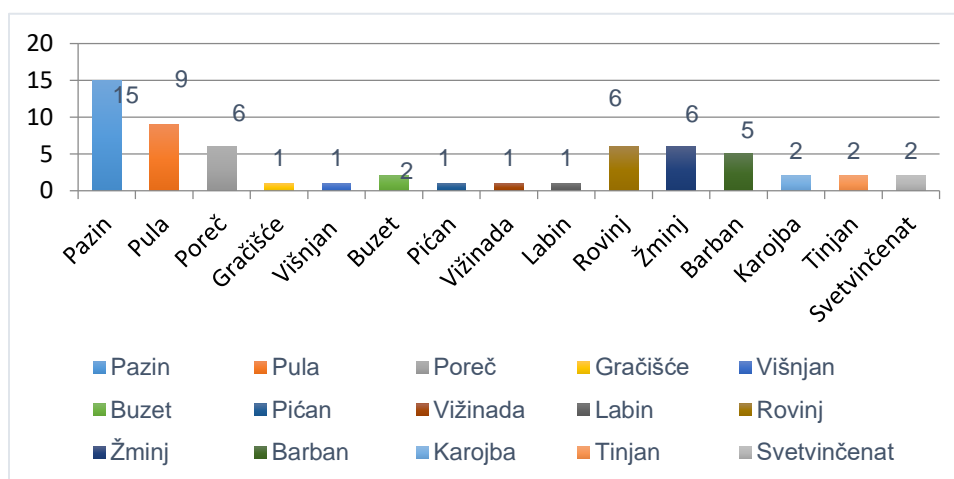
Grafikon 1: Spol odgojitelja

Anketi je pristupilo 63 ispitanika (100%), svi ženskog roda (Grafikon 1).

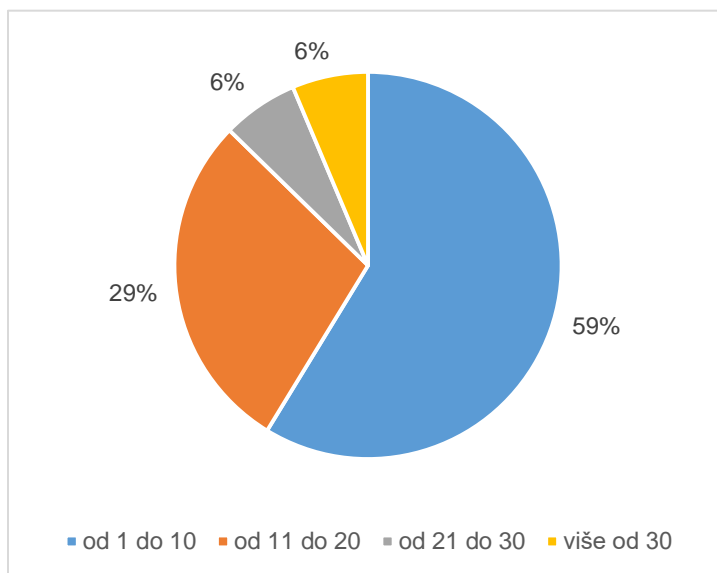
Ispitanici su trebali navesti grad ili općinu iz kojih dolaze (Grafikon 2). Istraživanje se provodilo na području Istarske županije stoga su na popisu samo gradovi / općine koje se nalaze na području Istre. Na ovo je pitanje odgovorilo 60 ispitanika (95%). Najveći broj ispitanika je iz grada Pazina (24%, N=15), zatim iz grada Pule (14%, N=9), gradovi Poreč i Rovinj te općina Žminj imaju jednak broj ispitanika (10%, N=6), a općina Barban (8%, N=5). Iz općina Svetvinčenat, Karojba i Tinjan i grada Buzet dolaze po dva ispitanika (3%), dok iz Vižinade, Višnjana, Pićna, Gračišća i Labina po jedan ispitanik (1,5%).

Grafikon 2: Grad ili općina u kojoj se nalazite

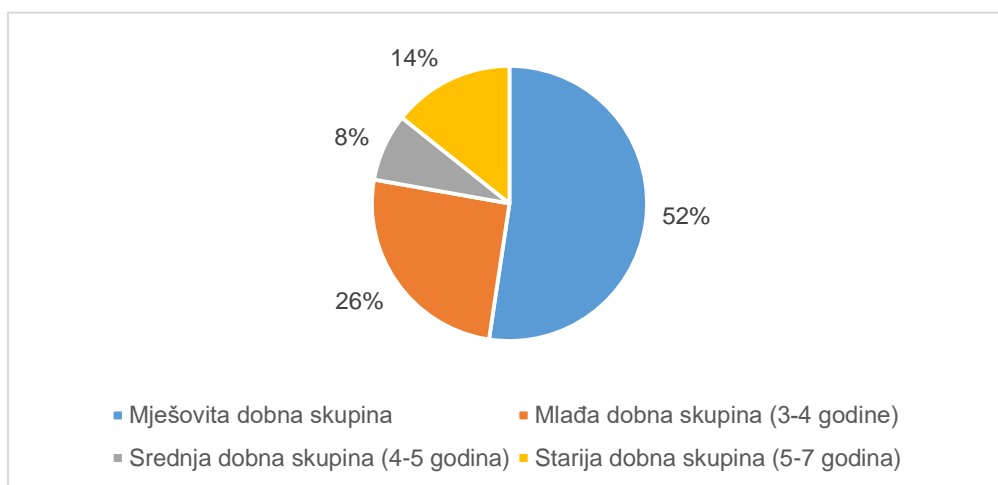
U Grafikonu 3 razvidne su godine radnog staža ispitanika u dječjem vrtiću. Bile su ponuđene četiri kategorije (od 1 do 10, od 11 do 20, od 21 do 30 i više od 30 godina radnog staža). Svi su ispitanici (100%, N=63) odgovorili na ovo pitanje. Rezultati pokazuju da najviše ispitanika radi od 1 do 10 godina u vrtiću (59%, N=37), 18 ispitanika (29%) radi od 11 do 20 godina, dok po četiri ispitanika (6%) je ima između 21 i 30 godina i više od 30 godina radnog staža u dječjem vrtiću.

Grafikon 3: Godine radnog staža u vrtiću

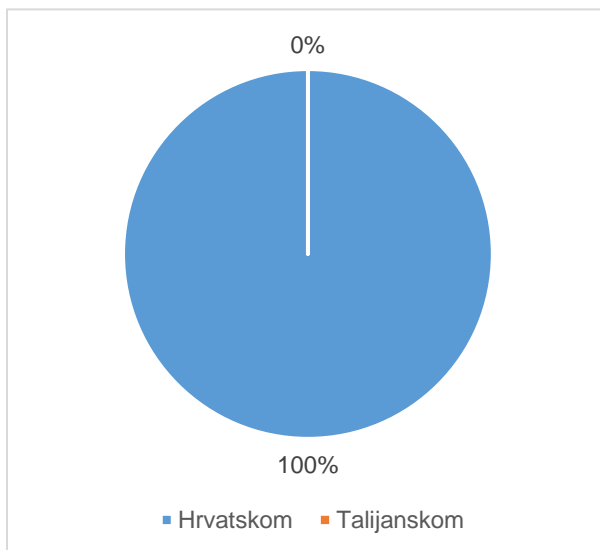
Na pitanju u kojoj dobnoj skupini trenutno rade ispitanici bile su ponuđene četiri mogućnosti odabira: mješovita dobna skupina, starija dobna skupina (5-7 godina), srednja dobna skupina (4-5 godina) i mlađa dobna skupina (3-4 godine). Rezultati pokazuju (Grafikon 4) da najviše ispitanika radi u mješovitoj skupini (52%, N=33), zatim u mlađoj dobnoj skupini (26%, N=16), slijedi starija dobna skupina (14%, N=9) i na kraju srednja dobna skupina (8%, N=5). Vidljivo je da ispitanici rade s različitim dobnim skupinama djece, što je pozitivno za istraživanje jer se mogu očekivati odgovori koji će biti sagledani s različitih perspektiva.

Grafikon 4: Dobna skupina u kojoj radite

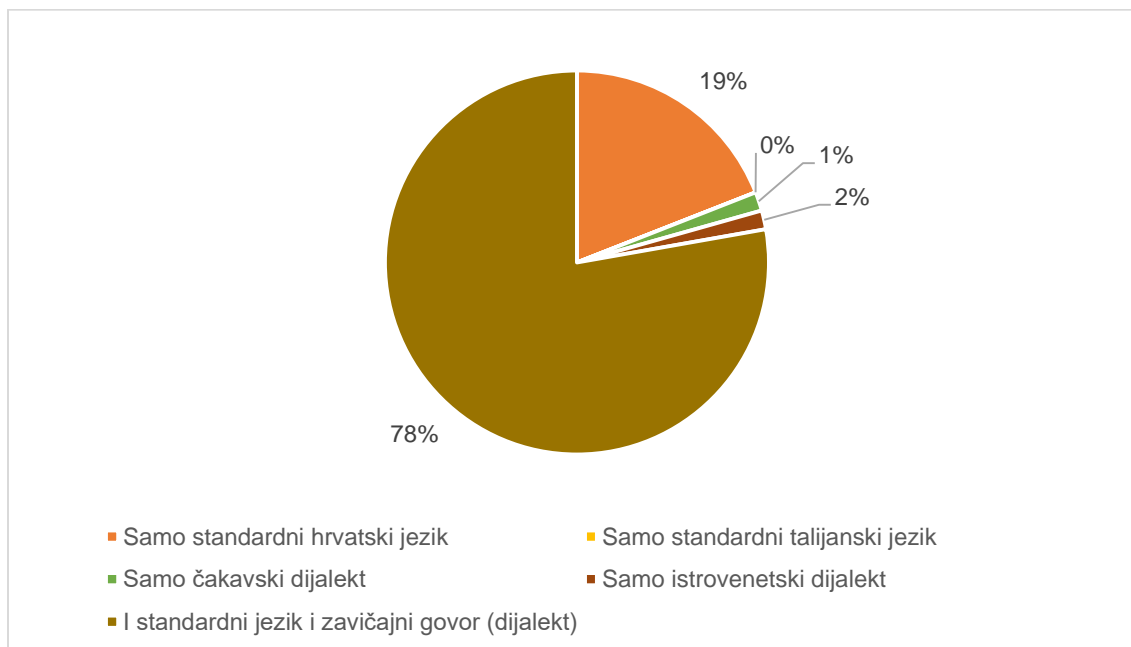
Na pitanje rade li u talijanskom ili hrvatskom vrtiću svih 63 ispitanika (Grafikon 5) je odgovorilo da rade u hrvatskom vrtiću.

Grafikon 5: U kojem vrtiću radite

Iz Grafikona 6 možemo uočiti kojim govorom se koriste ispitanici u radu s djecom u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Ispitanici su mogli birati između pet ponuđenih odgovora: samo standardni hrvatski jezik, samo standardni talijanski jezik, samo čakavski dijalekt, samo istrovenetski dijalekt i standardni jezik i zavičajni govor (dijalekt) zajedno. Svi ispitanici su odgovorili na ovo pitanje, a najviše ih u dječjim vrtićima koristi i standardni i zavičajni govori zajedno (78%, N=49), samo standardnim hrvatskim jezikom ih govori 12 (19%), samo čakavskim dijalektom i samo istrovenetskim dijalektom u odgojno-obrazovnoj ustanovi govore samo po jedna osoba (1,5%), a talijanskim standardnim jezikom ne govori niti jedan ispitanik u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Rezultat je očekivan budući da se zavičajni govor odnosno čakavski dijalekt tradicionalno koristi na istarskom području. Obzirom da u Istri ima dječjih vrtića na talijanskom jeziku i da je Istra županija u kojoj je dvojezičnost u velikoj mjeri zastupljena bilo je za očekivati da se u radu s djecom koriste i talijanski standardni jezik odnosno istrovenetski dijalekt. Takve bi rezultate vjerojatno i dobili da je među ispitanicima bilo onih koji rade u talijanskim vrtićima.

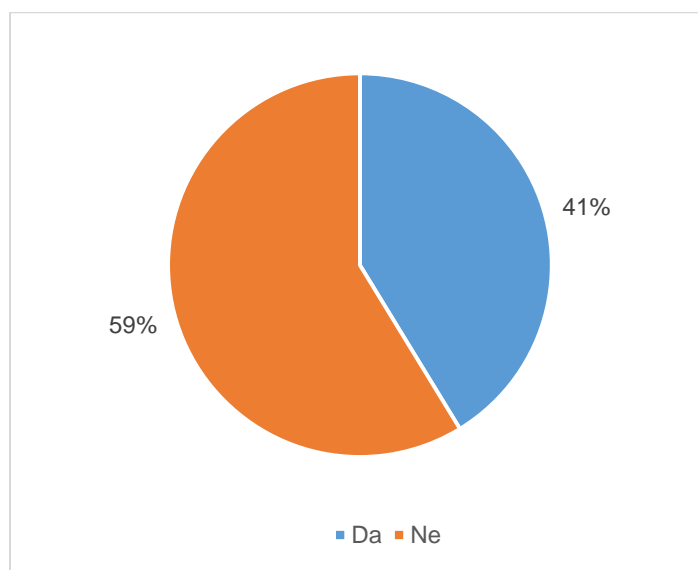
Grafikon 6: Koji govor koristite u radu s djecom u odgojno-obrazovnoj ustanovi

Na pitanje je li u vrtiću u kojem rade proveden neki projekt koji je imao za cilj poticanje zavičajnog identiteta djece kroz jezičnu baštinu Istre odgovorilo je svih 63 ispitanika. Njih 37 (59%) je odgovorilo NE, je 26 ispitanika (41%) odgovorilo DA. Na pozitivan se odgovor nadovezivalo osmo pitanje otvorenog tipa u kojem su ispitanici trebali navesti ime i kratak opis provedenog projekta. 11 ispitanika (42%) je navelo projekt „Institucionalizacija zavičajne nastave Istarske županije“ gdje je cilj bio očuvanje istarskog zavičajnog identiteta odnosno uvođenje zavičajne nastave i tradicijske kulture u predškolske ustanove u Istri. Projekt „Istra u očima djece – moje mjesto posebno je po...“ navelo je 7 ispitanika (26%). Cilj tog projekta bilo je očuvanje zavičajnog identiteta na način da odgajatelji odaberu područje istraživanja ovisno o interesima djece. Ispitanici su naveli da su taj projekt djeci približili kroz autohtona jela, nošnje, glazbu, glazbala i običaje. Kao rezultat ovog projekta jedan je od ispitanika spomenuo slikovnicu „Va kuće i oko kuće“. Treći projekt koji je naveden u istraživanju (N=1, 4%) je „Istražujmo običaje našeg kraja“. U tom se projektu vrtić povezao s pojedincima, roditeljima, djedovima i bakama, udrugama i kulturnim ustanovama svoga kraja u cilju upoznavanja djece s običajima kraja i kulturno-povijesnom baštinom. Dva ispitanika

(8%) su navela projekt „Srednji vijek“, ali ga nisu opisali. Jedan ispitanik (4%) je u anketi naveo projekt „Besedarnik- stare igre i izreke“ u kojemu su se prikupljale informacije od starijih ukućana. Bake, djedovi i roditelji su dolazili u vrtić i svojim dolaskom i pričanjem priča upotpunili doživljaj o korištenju izreka u svakodnevnom životu i aktivnostima te igranju starih igara. Zatim u istraživanju je naveden (N=1, 4%) i projekt „Naši kažuni“, o baštini istarskog seljaka i istarskom rječniku. U ovom projektu upoznavalo se djecu sa specifičnostima dijalekta. Sedmi projekt koji je spomenut je upoznavanje s autohtonim jelima Istre, no ispitanik (N=1, 4%) nije naveo cilj projekta. Dva ispitanika (8%) su napisala da su odlazili na izlete s djecom u posjet Etnografskom muzeju u Pazinu i u Motovun u sklopu Festivala Veli Jože te su to predstavili kao projekte.

Grafikon 7: Je li u vašem vrtiću proveden koji projekt koji je imao za cilj poticanje zavičajnog identiteta djece kroz jezičnu baštinu Istre

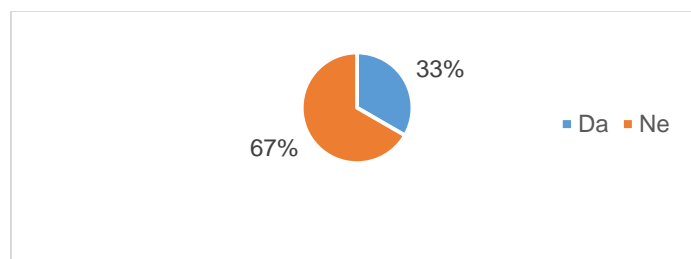
Na deveto pitanje ispitanici su morali odgovoriti na koji način potiču korištenje zavičajnog govora (dijalekta), ako ga koriste u radu s djecom. Trebali su opisati ili navesti primjere različitih pjesmica, zagonetki, priča, legendi, igra, plesova i aktivnosti upoznavanja sa starim zanatima i običajima. 17 ispitanika (27%) je odgovorilo na ovo pitanje te ima puno raznolikih odgovora vezanih za tradiciju i očuvanje jezika.

Ispitanici su naveli da djeca osmišljavaju pjesmice na dijalektu uz pomoć odgojitelja te da koriste pjesmice koje su prigodne u različitim situacijama. Pjesmice koje su ispitanici

naveli su: „Moja mat“, „Tri brečića“, „Biži, biži maglina“, „Tini Nini“, „Boškarin“, „Tri lita je finija“, „Bičikleta“, „Mrav“, „Tri nonice“, „Čovik i mrav“, „Pod Učkon“, „Polj dida“. Od zagonetki su spomenuli samo jednu: „Ki to prede, a nikad mu konca ne vidiš? (Mačka)“. Priče koje su ispitanici naveli da koriste u radu s djecom su: o „Semićima (Lupoglav) i divu“ i „Golpina i vuk“, naveli su i da izrađuju vlastite slikovnice na dijalektu žminjske čakavštine te da s djecom u radu koriste još i priče koje se prenose iz koljena na koljeno. Od legendi su spomenuli da koriste: „Vještica Mare“, „Pazinska jama“, „Veli Jože“, „Vile koje su sagradile Arenu“ i „Div Dragonja“. Igre koje su spomenuli su: „Pljočkanje“, „Trija“, „Burele (boće)“, igre sa „šćinkami“ (klikerima), igra „Na ruh“, igranje sa lutkama od stare odjeće. Također su spomenuli i neke plesove: Balun, Sette passi, Balo di kušin, Polka i Rašpa. Kod plesova su naveli da se djecu upoznaje s tradicionalnim nošnjama te da postoje dječje folklorne skupine. Običaje koje ispitanici prezentiraju djeci su: izrada autohtonih jela, pečenje kruha, gdje djeca mijese i oblikuju kruh, izrada istarskih slastica (Cukrančići, Fritule i Kroštule), kako su naši „nonići“ slavili Božić, uspavanke naših starih. Od starih zanata kojima potiču djecu na očuvanje tradicije naveli su: upoznavanje s kovačem, pekarom, posjete domaćinstvima, upoznavanje s glazbalima (roženice, mih i duplice), sakupljanje starih predmeta (mlin za kavu, „šumpreš“ (glačalo), vreteno, preslica).

Na pitanje ima li u grupi djece koji se deklariraju pripadnicima neke nacionalne manjine u Hrvatskoj 42 ispitanika (67%) je odgovorilo NE, dok je 21 ispitanik (33%) odgovorio DA (Grafikon 8). Rezultati su očekivani zbog toga kao što je Istra multikulturalna županija u kojoj je zastupljeno više nacionalnih manjina.

Grafikon 8: Ima li u vašoj grupi djece koja se deklariraju pripadnicima neke nacionalne manjine u Hrvatskoj

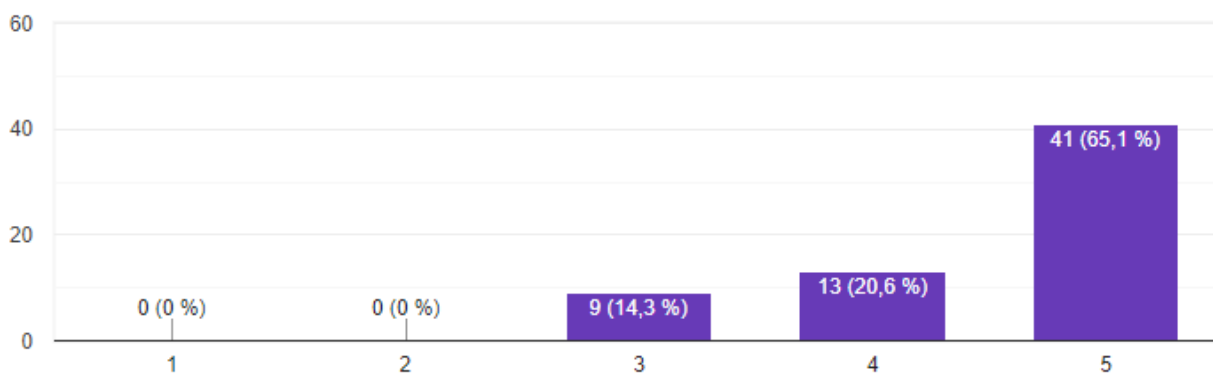

U trećem djelu upitnika ispitanici su trebali izraziti svoj stav birajući između ponuđenih vrijednosti po principu Likertove skale:

- 1- uopće se ne slažem
- 2- uglavnom se ne slažem
- 3- niti se slažem niti se ne slažem
- 4- uglavnom se slažem
- 5- u potpunosti se slažem.

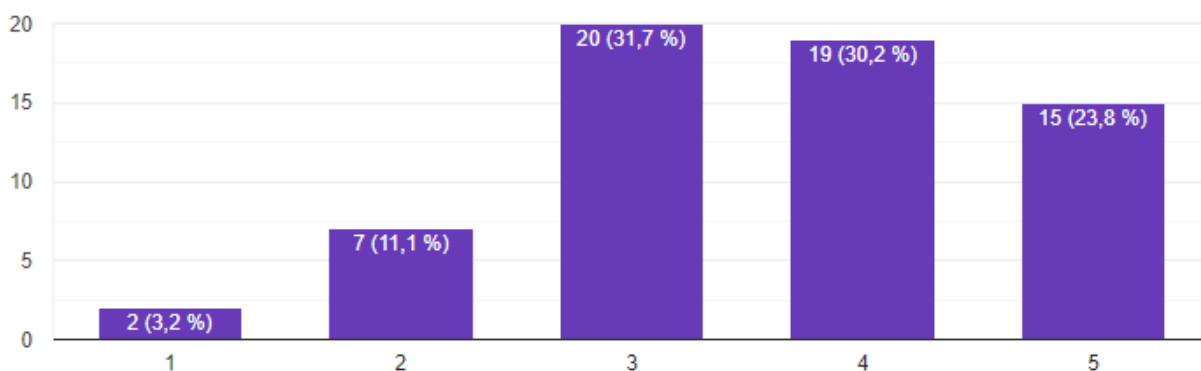
Iz rezultata koji su prikazani u Grafikonu 9 možemo zaključiti da najviše odgajatelja se u potpunosti slaže s tvrdnjom (65,1%, N=41) da se u dječjem vrtiću poštuje i potiče djetetovu dvojezičnost i očuvanje njegove kulture, 13 ispitanika (20,6%) se uglavnom slaže, dok 9 ispitanika (14,3%) nema jasan stav o ponuđenoj tvrdnji. Rezultat je bio očekivan jer odgajatelji kao odgojno-obrazovni radnici trebaju poštivati interkulturalnost i različitosti.

Grafikon 9: Tijekom boravka djeteta u vrtiću poštujem i potičem njegovu dvojezičnost i očuvanje njegove kulture

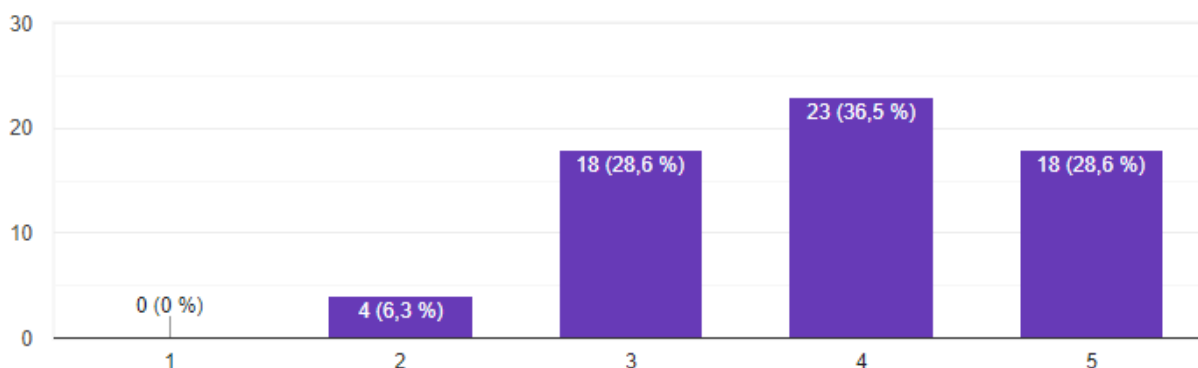

Iz Grafikona 10 možemo zaključiti kako najveći broj ispitanika (N=20, 31,7%) nema jasan stav da li se u dječjim vrtićima dovoljno potiče dvojezičnu djecu na korištenje oba jezika. 15 ispitanika (23,8%) smatra da ih se potiče u dovoljnoj mjeri, 19 ispitanika (30,2%) se uglavnom slaže s navedenom tvrdnjom, dok se 7 ispitanika (11,1%) uglavnom ne slaže s navedenim. Dva ispitanika (3,2%) smatraju da se ne potiče u dovoljnoj mjeri dvojezičnu djecu na korištenje oba jezika. Rezultati pokazuju da bi odgojno-obrazovne ustanove možda trebale više doprinositi očuvanju kulture i obrazovanju dvojezične djece.

Grafikon 10: U odgojno-obrazovnim ustanovama dovoljno se potiče dvojezičnu djecu da koriste oba jezika

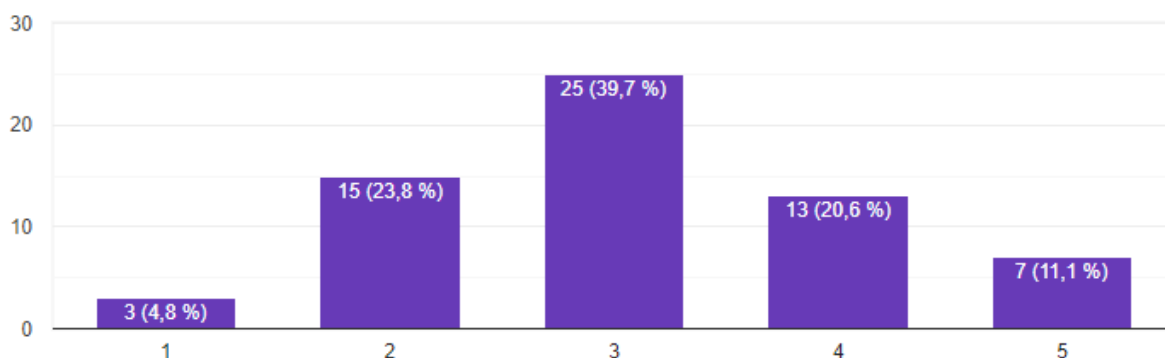
Grafikon 11: Tijekom boravka djece u vrtiću, kod djece koja već koriste dijalekt potičem korištenje istoga kroz svakodnevne aktivnosti

U Grafikonu 11 razvidno je da se najviše odgojitelja (36,5%, N=23) uglavnom slaže s ponuđenom tvrdnjom. 18 ispitanika (28,6%) se u potpunosti slaže s tvrdnjom da potiču korištenje dijalekta kod djece koja već koriste dijalekt. Jasan stav o navedenoj tvrdnji

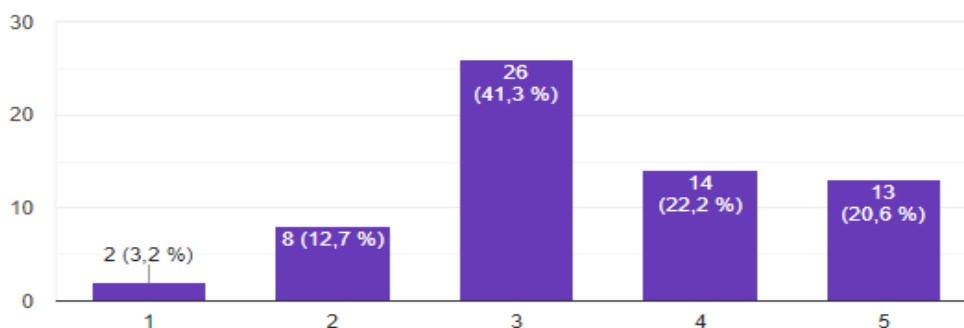
nema 18 odgajatelja (28,6%), dok 4 ispitanika (6,3%) se uglavnom ne slaže s tvrdnjom da tijekom boravka djece u vrtiću, kod djece koja već koriste dijalekt, potiču korištenje istog kroz svakodnevne aktivnosti. Niti jedan ispitanik nije odabrao odgovor uopće se ne slažem s ponuđenom tvrdnjom.

Grafikon 12: Kod djece koja nemaju naviku govornog izražavanja na dijalektu potičem korištenje dijalekta kroz različite igre / aktivnosti

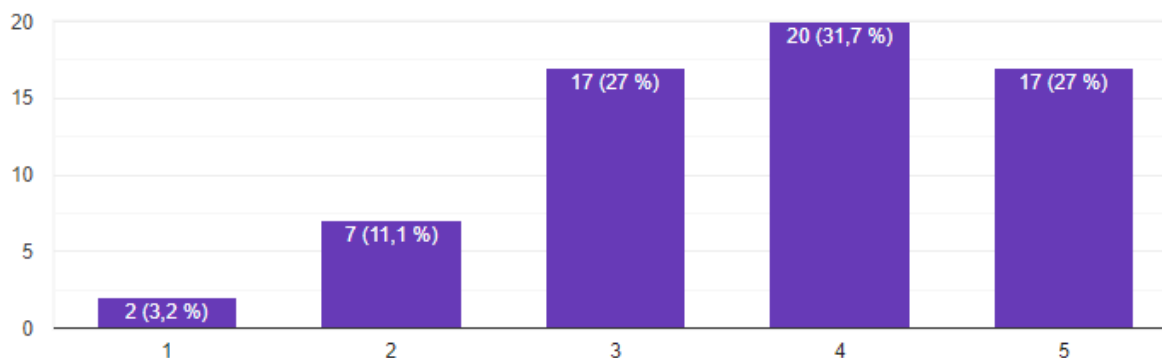
Na pitanje da li kod djece koja nemaju naviku govornog izražavanja na dijalektu odgajatelji potiču korištenje dijalekta vidljivo je (Grafikon 12) da najveći broj ispitanika (N=25, 39,7%) niti se slaže niti se ne slaže s tvrdnjom. 13 odgojitelja (20,6%) se uglavnom slaže, 7 se odgojitelja (11,1%) u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom, 15 ispitanika (23,8%) se uglavnom ne slaže sa tvrdnjom da kod djece koja nemaju naviku korištenja dijalekta, potiču korištenje dijalekta, a 3 ispitanika (4,8%) se uopće ne slaže s tvrdnjom.

Grafikon 13: Lokalna zajednica kontinuirano sudjeluje u formiranju kulturnog identiteta djeteta kroz razne programe primjerene vrtićkoj dobi

Iz Grafikona 13 razvidno je kako 26 ispitanika (41,3%) nema jasan stav o tome da li lokalna zajednica kontinuirano sudjeluje u formiranju kulturnog identiteta djeteta kroz razne programe primjerene vrtićkoj dobi. 13 odgajatelja (20,6%) se u potpunosti slaže sa navedenom tvrdnjom, dok se 14 odgajatelja (22,2%) uglavnom slaže. Uglavnom se ne slaže 8 ispitanika (12,7%), a 2 ispitanika (3,2%) se uopće ne slažu s tvrdnjom da lokalna zajednica kontinuirano sudjeluje u formiranju kulturnog identiteta djeteta kroz razne programe. Istraživanje je pokazalo da dio ispitanika smatra kako lokalna zajednica dobro obavlja posao što se tiče sudjelovanja u projektima koji promiču kulturni identitet djece, no, ipak, većina ispitanika smatra da ne obavlja dobar posao ili se ne želi izjasniti na tu temu. Zaključujemo da bi se lokalna zajednica možda trebala više uključivati u projekte kojima se nastoji poticati očuvanje kulture i tradicije.

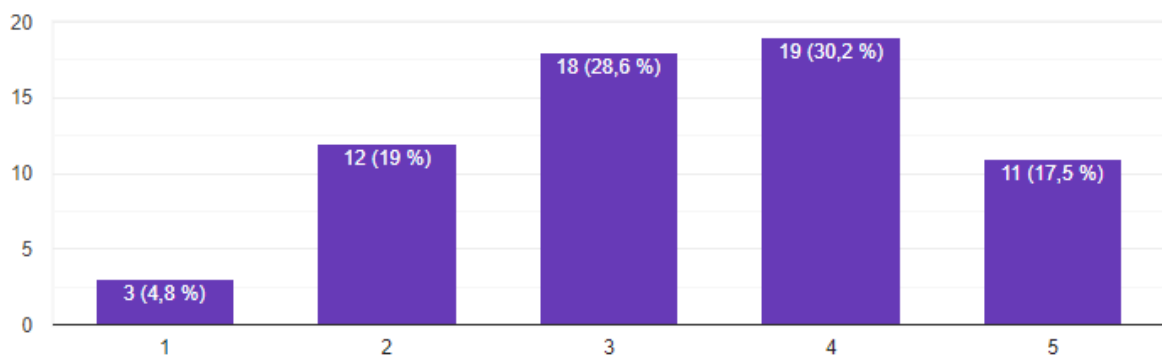
Grafikon 14: Roditelji kod svoje djece u dovoljnoj mjeri potiču i razvijaju svijest o istarskoj jezičnoj baštini i kulturi

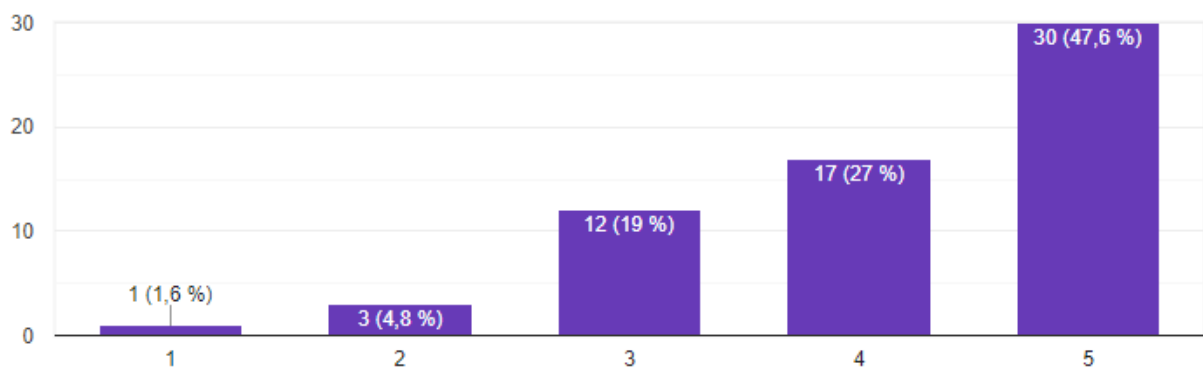
Tvrdnja da roditelji kod svoje djece u dovoljnoj mjeri potiču i razvijaju svijest o istarskoj jezičnoj baštini i kulturi najviše ispitanika se uglavnom slaže (31,7%, N=20), dok se 17 ispitanika (27%) u potpunosti slaže. 27% ispitanika (N=17) nema jasan stav o navedenoj tvrdnji, 7 ispitanika (11,1%) smatra da roditelji uglavnom ne potiču i razvijaju svijest o jezičnoj baštini i kulturi kod svoje djece, a 2 ispitanika (3,2%) smatra da je roditelji uopće ne potiču dovoljno. Rezultat (Grafikon 14) je zadovoljavajući jer prema mišljenju odgojitelja ipak većina roditelja uglavnom ili u potpunosti razvija kod svoje djece svijest o jezičnoj baštini i kulturi, što dovodi do toga da se tradicija i kultura očuvaju i prenose iz generacije na generaciju.

Iz Grafikona 15 možemo primijetiti kako se gotovo polovica ispitanika redovito usavršava na području interkulturalnosti i kulturne baštine zavičaja na način da se njih 19 (30,2%) uglavnom slaže, a 11 ispitanika (17,5%) u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom. 18 ispitanika (28,6%) nema jasan stav o navedenoj tvrdnji, 12 ispitanika (19%) smatra da se uglavnom ne usavršava na području interkulturalnosti i kulturne baštine zavičaja, dok 3 ispitanika (4,8%) se uopće redovito ne usavršava.

Grafikon 15: Redovito se usavršavam na području interkulturalnosti i kulturne baštine zavičaja

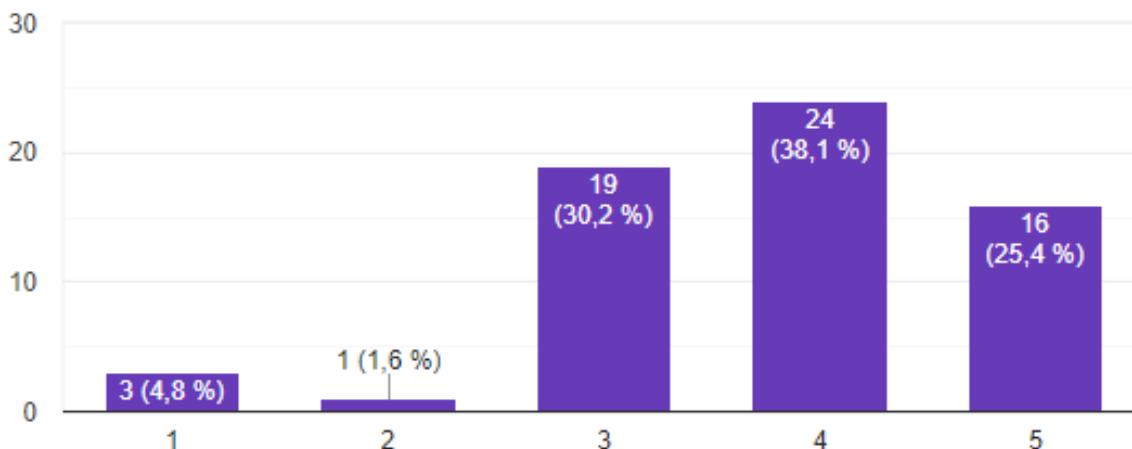
Grafikon 16: Djeca se lakše izražavaju na zavičajnom govoru nego na standardnom jeziku

Iz Grafikona 16 razvidno je da se najveći dio ispitanika (47,6%, N=30) u potpunosti slaže s tvrdnjom da se djeca lakše izražavaju na zavičajnom govoru nego na standardnom jeziku, dok se 17 ispitanika (27%) izjašnjava da se uglavnom slažu s navedenom tvrdnjom. 12 ispitanika (19%) nema jasan stav o tome, 3 ispitanika se uglavnom ne slaže s tvrdnjom, a samo 1 ispitanik se uopće ne slaže s navedenom tvrdnjom. Rezultati su očekivani jer, kako smo već spomenuli, djeca u vrtić dolaze s

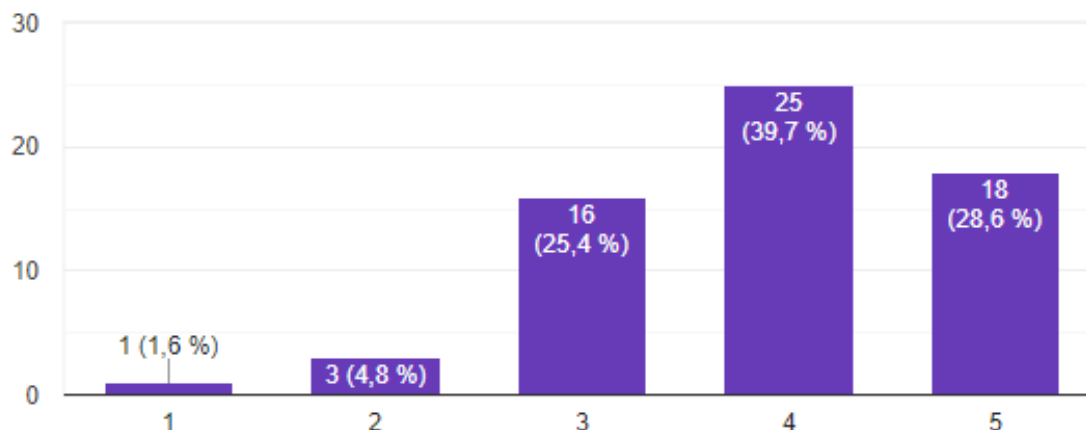
naučenim zavičajnim govorom te postepeno uče standardni jezik u odgojno-obrazovnim ustanovama.

Grafikon 17: Djeca su zainteresiranija za aktivnosti kada se koristi zavičajni govor

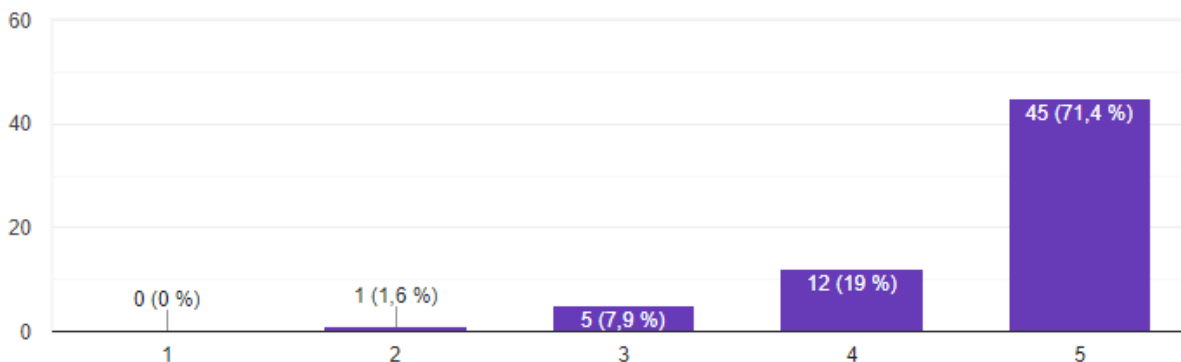
Na pitanje je su li djeca više zainteresirana za aktivnosti kada se koristi zavičajni govor (Grafikon 17) najviše ispitanika (38,1%, N=24) je odgovorilo da se uglavnom slaže s tvrdnjom, dok 16 ispitanika (25,4%) se u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom. Čak 30,2% ispitanika (N=19) nema jasan stav o tome jesu li djeca više zainteresirana za aktivnosti u kojima se koristi zavičajni govor, dok se samo jedan ispitanik (1,6%) uglavnom ne slaže sa navedenim, a 3 se ispitanika (4,8%) uopće ne slažu s navedenom izjavom.

Grafikon 18: Kroz različite aktivnosti i igre primjerene dječjem uzrastu redovito potičem dječji interes i radoznalost za dijalekt

Iz Grafikona 18 može se zaključiti da većina odgajatelja kroz različite aktivnosti i igre redovito potiče dječji interes i radoznalost za dijalekt. Stoga, 25 ispitanika (39,7%) se uglavnom slaže s navedenom izjavom, a 18 ispitanika (28,6%) se u potpunosti slaže. 25,4% ispitanika (N=16) se niti ne slaže niti slaže, 3 ispitanika (4,8%) se uglavnom ne slažu s navedenom tvrdnjom, a 1 ispitanik (1,6%) se uopće ne slaže s tvrdnjom. Mišljenja smo da je jako važno poticati dječji interes i radoznalost za dijalekt budući da zavičajni jezik igra veliku ulogu u stvaranju identiteta djeteta i poticajan je u razvijanju zavičajne i kulturne pripadnosti.

Grafikon 19: Važno je da se u vrtiću kao odgojno-obrazovnoj ustanovi uči djecu njegovati i poštivati kulturnu baštinu zavičaja u cilju očuvanja tradicije Istre

Prema dobivenim rezultatima (Grafikon 19) čak 71,4% ispitanika (N=45) se u potpunosti slaže da je u vrtiću kao odgojno-obrazovnoj ustanovi važno učiti djecu njegovati i

poštivati kulturnu baštinu zavičaja u cilju očuvanje tradicije Istre, a njih 12 (19%) se uglavnom slaže. Manji broj ispitanika (7,9%, N=5) niti se slaže niti se ne slaže, dok jse svega jedan ispitanik (1,6%) uglavnom ne slaže s navedenom tvrdnjom. Niti jedan ispitanik ne smatra da se uopće u dječjem vrtiću ne treba učiti djecu njegovati i poštivati kulturnu baštinu zavičaja. Pohvalno je da većina odgojitelja poštuje tradiciju i kulturu te smatra da je važno iste prenositi iz generacije na generaciju kako bi ih se očuvalo.

7. ZAKLJUČAK

Poštivati sadašnjost i stvarati stabilnu budućnost nije moguće bez prihvaćanja i razumijevanja povijesti, a u tom procesu veliku važnost ima poznavanje kulture i baštine. U današnjem ubrzanom i tehnologijom moderniziranom svijetu najvažniji i najdostojanstveniji izazov društva je kako naučiti djecu da žive u interakciji s različitim kulturama i tradicijama, kako bi stvorili društvo koje prihvaća i poštuje interkulturalnost, ali i prepoznaje i čuva vlastitu kulturnu baštinu i tradiciju. Djecu ćemo učiti tim vrijednostima smo ako svakodnevno komuniciramo i kvalitetno provodimo vrijeme s njima, počevši od roditelja i uže obitelji pa sve do odgojno-obrazovnih radnika i lokalne zajednice. Ukoliko djeca postanu svjesna važnosti i vrijednosti kulturne baštine, svjesna da je svaki pojedinac važan u njenom očuvanju, ona će postati i svjesna interkulturalnosti i ljudskih vrijednosti.

Ovo je istraživanje provedeno kako bi ispitali koliko često i kroz koje aktivnosti odgojitelji s djecom koriste standardni jezik i dijalekt u predškolskim ustanovama u Istarskoj županiji. Iz istraživanja možemo zaključiti kako odgojitelji prihvaćaju korištenje dijalekta u dječjim vrtićima i potiču kod dvojezične djece korištenje oba jezika. Također, odgojitelji, kroz razne aktivnosti i projekte, upoznaju djecu s okolinom i kulturom zavičaja te na taj način pridonose da djeca njeguju interkulturalnost i različitost. U tome im pomaže i lokalna zajednica koja se kroz razne projekte sve više uključuje u odgojno-obrazovni rad s djecom u predškolskim ustanovama.

8. LITERATURA

Knjige:

1. BEŽEN, S. (2015.) *Mišljenje odgojitelja o upotrebi standardnoga hrvatskog jezika u dječjim vrtićima*. Diplomski rad. Zagreb
2. MRNJAUS, K. RONČEVIĆ, N. IVOŠEVIĆ, L. (2013.) *[Inter]kulturalna dimenzija u odgoju i obrazovanju*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
3. PAVLIČEVIĆ-FRANIĆ, D. (2005.) *Komunikacijom do gramatike*. Zagreb: Alfa
4. TEŽAK, S. i BABIĆ, S. (1992.) *Gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga

Članci:

1. KOSTOVIĆ-VRANJEŠ, V. (2015.) Baština – polazište za promicanje odgoja i obrazovanja za održivi razvoj. *Školski vjesnik*. [Online] 64 (3) str. 439-452. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/151365> [Pristupljeno: 10. lipnja 2020.]
2. LJUBEŠIĆ, M. CEPANEC, M. (2012.) Rana komunikacija: u čemu je tajna? *Logopedija*. [Online] 3 (1) str. 35-45. Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=182898 [Pristupljeno: 13. lipnja 2020.]
3. MANDARIĆ-VUKUŠIĆ, A. (2014.) Sadržaji interkulturalne kompetencije u nacionalnom okvirnom kurikulumu. *Školski vjesnik*. [Online] 63 (1-2) str. 133-148. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/124000> [Pristupljeno: 10. lipnja 2020.]
4. ŠOŠIĆ, T. (2014.) Pojam kulturne baštine – Međunarodnopravni pogled. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*. [Online] str. 833-860. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/190718> [Pristupljeno: 27. Svibnja 2020.]

Internetski izvori:

1. Istarska županija. *Strategija obrazovanja Istarske županije*. (2016.) [Online] Dostupno na :
http://www.istra-istria.hr/fileadmin/dokumenti/Izdvojeno/161221_Strategija_obrazovanja.pdf
[Pristupljeno: 8. lipnja 2020.]
2. Istraska županija. Službena stranica projekta *Institucionalizacije zavičajne nastave Istarske županije*. [Online] Dostupno na: <http://www.za-nas.hr/zavicajna-nastava> [Pristupljeno: 9. lipnja 2020.]
3. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. (2014.) [Online] Dostupno na: <https://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf> [Pristupljeno: 9. lipnja 2020.]
4. Matica hrvatska. *Jezik i identitet* [Online] Dostupno na: <http://www.matica.hr/media/knjige/novi-filoloski-prinosi-1056/pdf/umjesto-pogovora-jezik-i-identitet.pdf> [Pristupljeno: 30. svibnja 2020.]
5. Službena stranica Ministarstva kulture Republike Hrvatske. [Online] Dostupno na: <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6> [Pristupljeno: 27. svibnja 2020.]
6. Službena stranica Ministarstva kulture Republike Hrvatske. [Online] Dostupno na: <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=4642> [Pristupljeno: 27. svibnja 2020.]
7. Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina Republike Hrvatske. (2010.) [Online] Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina> [Pristupljeno: 6. lipnja 2020.]
8. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara Republike Hrvatske. (2020.) [Online] Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/340/Zakon-o-za%C5%A1titi-i-o%C4%8Duvanju-kulturnih-dobara> [Pristupljeno: 27. svibnja 2020.]

9. PRILOZI

Prilog 1. Upitnik za odgojitelje i odgojiteljice

UPITNIK ZA ODGOJITELJICE I ODGOJITELJE

Poštovani, pred Vama je upitnik na temu učestalosti korištenja standardnog jezika i dijalekta u predškolskim ustanovama u Istarskoj županiji. Svi Vaši odgovori su u potpunosti anonimni i koristit će se isključivo za potrebe pisanja mojeg završnog rada. Hvala na sudjelovanju!

1. Spol M Ž

2. U kojem gradu/općini se nalazite? (Navesti)

3. Godine radnog staža u vrtiću?
 - 1) Od 1 do 10 godina
 - 2) Od 11 do 20 godina
 - 3) Od 20 do 30 godina
 - 4) Više od 30 godina

4. Dobna skupina u kojoj radite?
 - 1) Mlađa dobna skupina (3-4 godina)
 - 2) Srednja dobna skupina (4-5 godina)
 - 3) Starija dobna skupin (5-7 godina)
 - 4) Mješovita dobna skupina

5. U kojem vrtiću radite?
 - 1) Hrvatskom vrtiću
 - 2) Talijanskom vrtiću

6. Koji govor koristite u radu s djecom u odgojno-obrazovnoj ustanovi?
 - 1) Samo standardni hrvatski jezik
 - 2) Samo standardni talijanski jezik
 - 3) Samo čakavski dijalekt
 - 4) Samo istrovenetski dijalekt
 - 5) I standardni jezik i zavičajni govor (dijalekt)

7. Je li u Vašem vrtiću / skupini proveden neki projekt koji je imao za cilj poticanje zavičajnog identiteta djece kroz jezičnu baštinu Istre?
DA NE

8. Ako je na prethodno pitanje odgovor DA navedite koji projekt i ukratko ga opišite.

9. Na koji način potičete korištenje zavičajnog govora (dijalekta), ako ga koristite u radu s djecom? Navedite (opišite) pjesmice, zagonetke, priče, legende, igre, plesove i aktivnosti upoznavanja sa starim zanatima i običajima (možete navesti više primjera).

10. Ima li u Vašoj grupi djece koja se deklariraju pripadnicima neke nacionalne manjine u Hrvatskoj?

DA NE

Kod sljedećih tvrdnji označite odgovor s kojim se najviše slažete. (1-uopće se ne slažem, 2-uglavnom se ne slažem, 3-niti se slažem niti se ne slažem, 4-uglavnom se slažem, 5-u potpunosti se slažem)

11. Tijekom boravka djeteta u vrtiću poštujem i potičem njegovu dvojezičnost i očuvanje njegove kulture.

1 2 3 4 5

12. U odgojno-obrazovnim ustanovama dovoljno se potiče dvojezičnu djecu da koriste oba jezika.

1 2 3 4 5

13. Tijekom boravka djece u vrtiću, kod djece koja već koriste dijalekt potičem korištenje istoga kroz svakodnevne aktivnosti.

1 2 3 4 5

14. Kod djece koja nemaju naviku govornog izražavanja na dijalektu potičem korištenje dijalekta kroz različite igre / aktivnosti.

1 2 3 4 5

15. Lokalna zajednica kontinuirano sudjeluje u formiranju kulturnog identiteta djeteta kroz razne programe primjerene vrtićkoj dobi.

1 2 3 4 5

16. Roditelji kod svoje djece u dovoljnoj mjeri potiču i razvijaju svjest o istarskoj jezičnoj baštini i kulturi.

1 2 3 4 5

17. Redovito se usavršam na području interkulturnosti i kulturne baštine zavičaja.

1 2 3 4 5

18. Djeca se lakše izražavaju na zavičajnom govoru nego na standardnom jeziku.

1 2 3 4 5

19. Djeca su zainteresiranija za aktivnosti kad se koristi zavičajni govor.

1 2 3 4 5

20. Kroz različite aktivnosti i igre primjerene dječjem uzrastu redovito potičem dječji interes i radoznalost za dijalekt.

1 2 3 4 5

21. Važno je da se u vrtiću kao odgojno-obrazovnoj ustanovi uči djecu njegovati i poštivati kulturnu baštinu zavičaja u cilju očuvanja tradicije Istre.

1 2 3 4 5

10. POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Spol odgojitelja	18
Grafikon 2: Grad ili općina u kojoj se nalazite	19
Grafikon 3: Godine radnog staža u vrtiću	20
Grafikon 4: Dobna skupina u kojoj radite.....	20
Grafikon 5: U kojem vrtiću radite	21
Grafikon 6: Koji govor koristite u radu s djecom u odgojno-obrazovnoj ustanovi	22
Grafikon 7: Je li u vašem vrtiću proveden koji projekt koji je imao za cilj poticanje zavičajnog identiteta djece kroz jezičnu baštinu Istre	23
Grafikon 8: Ima li u vašoj grupi djece koja se deklariraju pripadnicima neke nacionalne manjine u Hrvatskoj.....	25
Grafikon 9: Tijekom boravka djeteta u vrtiću poštujem i potičem njegovu dvojezičnost i očuvanje njegove kulture.....	25
Grafikon 10: U odgojno-obrazovnim ustanovama dovoljno se potiče dvojezičnu djecu da koriste oba jezika.....	26
Grafikon 11: Tijekom boravka djece u vrtiću, kod djece koja već koriste dijalekt potičem korištenje istoga kroz svakodnevne aktivnosti.....	26
Grafikon 12: Kod djece koja nemaju naviku govornog izražavanja na dijalektu potičem korištenje dijalekta kroz različite igre / aktivnosti	27
Grafikon 13: Lokalna zajednica kontinuirano sudjeluje u formiranju kulturnog identiteta djeteta kroz razne programe primjerene vrtićkoj dobi.....	27
Grafikon 14: Roditelji kod svoje djece u dovoljnoj mjeri potiču i razvijaju svijest o istarskoj jezičnoj baštini i kulturi	28
Grafikon 15: Redovito se usavršavam na području interkulturalnosti i kulturne baštine zavičaja	29
Grafikon 16: Djeca se lakše izražavaju na zavičajnom govoru nego na standardnom jeziku	29
Grafikon 17: Djeca su zainteresiranija za aktivnosti kada se koristi zavičajni govor	30
Grafikon 18: Kroz različite aktivnosti i igre primjerene dječjem uzrastu redovito potičem dječji interes i radoznalost za dijalekt	31
Grafikon 19: Važno je da se u vrtiću kao odgojno-obrazovnoj ustanovi uči djecu njegovati i poštivati kulturnu baštinu zavičaja u cilju očuvanja tradicije Istre	31

SAŽETAK

Ključni element ovog rad je važnost jezika odnosno dijalekta kao temelja očuvanja kulturne baštine zavičaja. Opisano je značenje kulturne baštine te kako komunikacija s djetetom od najranije dobi utječe na kulturu i tradiciju. Nadalje, dotiče se i pojam interkulturalnost te kako se ona treba uklopiti u odgoj i obrazovanje. Posebna pažnja u ovom radu posvećena je dvojezičnosti i talijanskoj nacionalnoj manjini zbog njezine duge povijesti i tradicije na Istarskom poluotoku. Također, istražuje se i koliko se kulturna baština promiče i upoznaje u predškolskim ustanovama te koji se projekti provode u dječjim vrtićima u Istarskoj županiji s ciljem očuvanja kulturne baštine zavičaja. Ispitali smo i učestalost korištenja standardnog jezika i dijalekta u predškolskim ustanovama na području Istarske županije. Isto tako, zanimalo nas je koliko odgojitelji potiču korištenje dijalekta i kod dvojezične djece korištenje oba jezika te na koji način to uvrštavaju u svakodnevne aktivnosti s djecom.

Ključne riječi: kultura, baština, djeca, odgojitelji, jezik, interkulturalnost

SUMMARY

Key element of this written work is the importance of the language and dialect as a basis for preserving the cultural heritage of the homeland. The meaning of cultural heritage is described, and how communication with a child from the earliest age affects culture and tradition. Furthermore, it touches on interculturality and how it should fit into raising and education. Special attention in this written work is dedicated to bilingualism and the Italian national minority due to its long history and tradition on the Istrian peninsula. It also investigates how much cultural heritage is promoted and introduced in preschool institutions and which projects are implemented in kindergartens in the Istria who have aim to preserve the cultural heritage of homeland. The frequency of using the standard language and dialect in preschool institutions in the Istra was examined. It also examined the extent to which educators encourage the use of dialects and the use of both languages by bilingual children, and how they incorporate this into their daily activities with children.

Key words: culture, heritage, children, preschool teachers, language, interculturality

RIASSUNTO

L'elemento chiave di questa tesina è l'importanza della lingua e/o del dialetto come conservatori fondamentali del patrimonio culturale della patria. Viene descritta la conoscenza del patrimonio culturale e il modo in cui la comunicazione con il bambino fin dalla prima infanzia influisce sulla cultura e sulla tradizione. Inoltre, si parla dell'interculturalità del suo impatto sull'educazione e l'istruzione. Una particolare attenzione è stata rivolta al bilinguismo e alla minoranza nazionale italiana per la sua lunga storia e tradizione nella penisola istriana. Si è indagato anche su quanto il patrimonio culturale sia promosso e introdotto nelle scuole dell'infanzia e quali progetti, che mirano alla preservazione del patrimonio culturale del territorio, siano stati attuati nelle scuole dell'infanzia della Regione istriana. Inoltre, è stata testata la frequenza d'uso della lingua standard e/o del dialetto nelle scuole dell'infanzia della Regione istriana e quanto e in che modo gli educatori incoraggiano l'uso del dialetto e di entrambe le lingue con i bambini bilingui nelle attività quotidiane con i bambini.

Parole chiave: cultura, patrimonio, bambini, educatori, lingua, interculturalità